LIETUVOS RADIJAS IR TELEVIZIJA

TARNYBINIS
2

radijo biuletenis

79

1990-02-08

"Amerikos balsas" Pranešimai
/vasario 8 - 6.15/

Sovietų Sąjungos Komunistų partija sutiko atsisakyti valdžios monopolio, įvesto daugiau negu prieš 70 metų, įsteigus komunistų vadovaujamą valstybę. Nutarimas padarytas vakar CK plenume ir yra laikomas Gorbačiovo reformų programos pergale. Pranešama, kad per tris dienas vykusį plenumą siūlymas buvo griežtai kritikuojamas, tačiau galų gale priimtas kone vienbalsiai. Priešinosi tik radikalių reformų šalininkas Borisas Jelcinas, buvęs Maskvos partinės organizacijos vadovas, kuris reikalauja dar didesnių politinių pakeitimų, negu dabar priimti. Nurodoma, kad nutarimas atsisakyti valdžios monopolio paruošia sąlygas daugiapartinei sistemai, kurioje Komunistų partija dėl valdžios turės varžytis su kitomis partijomis Sovietų Sąjungoje.

x

JAV prezidentas Bušas ir valstybės sekretorius Beikeris teigiamai įvertino Sovietų Sąjungos Komunistų partijos nutarimą atsisakyti valdžios monopolio. Prezidentas Bušas vakar San Franciske pareiškė, kad jis dabar laukia birželio mėnesį abiejų šalių viršūnių konferencijos. Bušas Gorbačiovą pavadino oriu derybininku ir stviraі kalbančiu žmogumi. Prezidentas pareiškė sveikinąs Gorbačiovą dėl jo užsiangažavimo taikingiems, bet tuo pačiu ir dramatiškiems pakeitimams Rytų Europoje. Tuo tarpu Maskvoje besilankąs valstybės sekretorius Beikeris nurodė esąs patenkintas Sovietų KP CK trečiadienį padarytu sprendimu.

x

Vakarų Vokietija pasisakė už neatidėliotinas derybas su Rytų Vokietija dėl pinigų sistemos suvieni-

jimo, kurio turėtų imtis Vokietijos ekonomiką apsaugoti nuo žlugimo. Vakarų Vokietijos ministrų kabinetas taipgi įsteigė kanclerio Kolio vadovaujamą komisiją, kurios užduotis - ruošiantis Vokietijų susivienijimui koordinuoti užsienio ir saugumo politiką bei ekonomines ir socialines programas. Manoma, kad kancleris Kolis suvienytos pinigų sistemos klausimą aptars su Rytų Vokietijos Ministrų tarybos pirmininku Hansu Modrovu, kai jis kitą savaitę lankysis Bonoje.

x

Vakarų Vokietijos kancleris Kolis ir užsienio reikalų ministras Genšeris šį šeštadienį nelauktai lankysis Maskvoje. Pasak žinių šaltinių, Vakarų Vokietijos vadovai tarsis su Sovietų pareigūnais dėl pagreitinto Vokietijų susivienijimo. Jau paskelbta, kad kancleris Kolis susitiks ir su prezidentu Bušu Vašingtone vasario 24-25 dienomis. Manoma, kad ir čia bus tariamasi dėl Vokietijų susivienijimo.

x

"Laisvosios Europos"
radijas
/vasario 7 - 19.00/

Japonijos ministras pirmininkas šiandien mitinge ragino Tarybų Sąjungą išspręsti ginčą, kam priklauso Kurilų salos. Mitingo rengėjai sakė, kad 50 milijonų japonų pasirašė peticiją, reikalaujančią, kad Maskva sugrąžintų Japonijai per Antrąjį pasaulinį karą užgrobtas salas. Primenama, kad dėl to Japonija atsisako pasirašyti su Maskva taikos sutartį, kuri oficialiai užbaigtų Antrąjį pasaulinį karą.

x

Šiandien į [illegible] atvyko Vatikano valstybės sekretorius Kazarolis. Jis [illegible] susitarimą atkurti Vatikano diplomatinius santykius su Vengrija. Vakar Vengrijos vyriausybė ir bažnyčia panaikino 1950 metų sutartį, pagal kurią vyriausybė kontroliavo bažnyčios veiklą.

x

"Amerikos balsas"
/vasario 7 - 18.30/

Popiežius Jonas Paulius II ragino visas šalis baigti ginkluotės lenktynes ir labiau stengtis trečiojo pasaulio šalis išvesti iš skurdo. Šiandien kalbėdamas savaitinėje audiencijoje šventasis tėvas pareiškė, jog mažėjanti įtampa tarp Rytų ir Vakarų turėtų įtaigoti visas šalis baigti brangiai kainuojančias ginklavimosi lenktynes ir skubėti padėti skurde gyvenantiems. Jis klausytojų prašė neignoruoti Afrikos badaujančiųjų ir nepaneigti jiems teisės į žmogiką orumą.

Popiežius neseniai sugrįžo iš kelionės Afrikoje, kur, pasak jo, milijonų vyrų, moterų ir vaikų laukia niūri ateitis, nes jie niekados neturės geros sveikatos, derlingos žemės ar progos mokytis.

x

/vasario 8 - 6.15/

Pranešama, kad Estija planuoja įsivesti savo pinigus, kurie pakeistų Sovietų rublį. Suomijos žinių agentūra, pasirėmusi Estijos banko pirmininku, praneša, kad naujas pinigas vadinsis estiška krona ir bus įvestas šių metų gruodžio mėnesį. Pasak banko pirmininko, kronos vertė pradžioje bus lygi rublio vertei. Tikimasi, kad naujas pinigas apsaugos Estijos vidaus rinką, neleis turistams iš Sovietų Sąjungos įštuštinti

Estijos parduotuvės.

Latvija apie savo pinigų įvedimą paskelbė sausio mėnesio pabaigoje.

x

Vatikano radijas
/vasario 7 - 20.00/

Klaipėdos miesto teisininkų sąjungos ir LPS Klaipėdos tarybos narių posėdyje buvo priimtas bendras kreipimasis į Lietuvos teisininkus dėl lietuvių jaunimo šaukimo į Sovietų kariuomenę. Pareiškime atkreipiamas dėmesys, kad artėja Lietuvos jaunuolių šaukimas į Tarybinę armiją, pažymima, kad ši tarnyba yra amorali, nes Tarybinės armijos statusas Lietuvos atžvilgiu yra okupacinis. Kartais ši kariuomenė panaudojama prieš pačios valstybės piliečius. Jaunas žmogus neturi galimybės dėl savo religinių, pacifistinių ar politinių įsitikinimų pasirinkti alternatyvinės tarnybos ar yra priverstas prievartauti savo sąžinę arba nusikalsti įstatymui. Moraliai prieštaraujantis įstatymas yra reakcingas, pažymima pareiškime. Jame taip pat primenama, kad Sovietų kariuomenė buvo įvesta į Lietuvą pažeidžiant tarptautinę teisę. Tai leidžia 1940 metų įvykius Lietuvoje laikyti okupacija. Pareiškime Lietuvos teisininkai kviečiami apginti lietuvius jaunuolius nuo fizinės ir dvasinės prievartos armijoje.

x

"Amerikos balsas"
/vasario 7 - 20.30/

"Lietuvos TSR AT septynioliktoji sesija"

Šiandien Vilniuje susirinko LTSR Aukščiausiosios Tarybos deputatai paskutinės savo kadencijos sesijos. Mūsų specialus korespondentas Vilniuje Romas Sakadolskis kalbėjosi su dviem deputatais - Kazimieru Motieka ir Zigmu Vaišvila, pakvietė juos įvertinti

sesijos darbą. Štai jo pranešimas.

Visą rytą LTSR AT deputatai galinėjosi su darbotvarke, kurios svarstymo metu buvo paliesti šios sesijos svarbiausieji klausimai: Molotovo-Ribentropo pakto komisijos išvadų patvirtinimas ir iš to išplaukiantys nurodymai dėl padarinių likvidavimo, Sovietų Sąjungos ginkluotųjų pajėgų buvimas Lietuvos teritorijoje, Aukščiausiosios Tarybos pirmininko rinkimai ir įgaliojimai, šiuolaikinės vyriausybės narių kompetentingumas, įskaitant Ministrų Tarybos pirmininko poelgius Maskvoje, nauji įstatymai dėl masinės informacijos priemonių, archyvų, ekonomikos, socialinio draudimo ir kiti. Laukiama, kad šioje sesijoje aštrias diskusijas sukels pasiūlymas sukurti prezidento instituciją. Apie tai šiandien kalbėjausi su dviem AT deputatais - Kazimieru Motieka ir Zigmu Vaišvila.

- Sąjūdis jau seniai priešinasi idėjai, kad būtų kuriamas prezidento institutas. Ir štai dabar labai savotiškai šioje sesijoje, svarstant darbotvarkę, vėl tas klausimas iškilo, tik, aišku, jau ne apie prezidentūrą ėjo kalba, o apie Aukščiausiosios Tarybos pirmininką, jo įgaliojimus ir jo rinkimą. Ar tai nelaikytina užslėptu klausimu ir ar gali iš tikrųjų būti šioje sesijoje patvirtinta institucija, kuri būtų faktiška prezidentūra Lietuvoje?

Motieka: - Matot, prezidentūra čia yra aiški, bet ji tik vadinsis kaip Aukščiausiosios Tarybos pirmininko vieta. Bet aš noriu atkreipti štai į ką dėmesį. Čia eina kalba apie šiuo metu egzistuojančias dvi visiškai skirtingas pareigybes sujungti į vieną. Tai jeigu jos yra jungiamos, būtent, nuo Aukščiausiosios Tarybos pirmininko ir Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pirmininko, tai pirmoj eilėj iškyla klausimas dėl tos naujos pareigybės kompetencijos. Kas tai bus? Ar tai bus prezidentas, ar tai jis ir liks Aukščiausio-

sios Tarybos tiktai pirmininkas, spikeris, o prezidento pareigas vykdys, pavyzdžiui, kolektyvinis organas, kaip Prezidiumas. Apie tai niekas nekalba. Tas yra labai svarbu. O čia, be abejo, stengiamasi tiktai suteikti didesnes valdžios teises vienam asmeniui, kad jis turėtų galimybę turėti didesnę įtaką Aukščiausiajai Tarybai, o taip pat jos priimamiems nutarimams, sukoncentruoti valdžią vienoje vietoje. Ir ją siekiama sukoncetruoti Algirdo Brazausko rankose. Aš manyčiau, kad šiandieną partijos, kuriai jis vadovauja, padėtis dar irgi yra labai neaiški. Atsiskyrusios LKP gretose šiandien daugybė žmonių, kurie yra tik už Lietuvos ateitį Tarybų Sąjungos sudėtyje. Brazauskas šito nenori matyti iki šiol ir neatsiskiria nuo tų žmonių, arba bent juos neįvardija ir nepasisako aiškiai už kokią jis Lietuvos nepriklausomybę. Ar už taip vadinamą, kaip jie yra sukūrę tokį mitą, Tarybų Sąjungos sudėtyje, ar už Lietuvos valstybės nepriklausomybės atkūrimą, be jokio politinio ryšio su Tarybų Sąjunga. Mus kaltina, kad mūsų toks požiūris yra ekstremistinis, kadangi mes norim nukirsti visus ryšius su Tarybų Sąjunga. Tai yra vėl eilinis melas. Aš nežinau, ar jis tyčia skleidžiamas, ar čia jie patys dorai klysta. Visų pirma, man atrodo, jeigu bus skelbtas koksai tai dokumentas dėl Lietuvos valstybės nepriklausomybės atkūrimo, tai tame akte, žinoma negalima būtų neapeiti to, kad mes siekiame išlaikyti visus ryšius su tomis valstybėmis, su kuriomis mes turėjome ekonominius ryšius, o taip pat sudaryti naujus ryšius su kitomis valstybėmis. Ir kad bendradarbiautume lygiais pagrindais, sutartiniais pagrindais. Ir jeigu bus nukirsti ryšiai nuo TSRS pusės, čia bus kalta tiktai Tarybų Sąjunga, nes mes tų ryšių nukirsti visiškai net ir nesistengiam. Mes puikiai žinom ir žaliavų svarbą, ir prekybos svarbą, ir kitokių santykių svarbą. Eina kalba apie ekonominių ryšių palaikymą,

bet jokiu būdu, kad tie ekonominiai ryšiai neturėtų tendencijos mus pavergti arba pajungti jų ekonomikai. Mes tiktai už tokius ryšius.

- Ar jūs manote, kad bus sukurta nauja institucija, kuri vadinsis Aukščiausiosios Tarybos pirmininko institucija, su plačiais įgaliojimais?

Motieka:

- Aš vis dėlto manyčiau, kad šiomis sąlygomis šita institucija neturėtų būti sudaryta. Bet labai aš abejoju, ar ši Aukščiausioji Taryba nedės visas pastangas tam, kad tokia institucija būtų sudaroma.

Vaišvila:

- Ne be reikalo paskutinę minutę prieš prasidedant šitam posėdžiui atsirado jau ir konkretus projektas, kas siūloma. Kaip tas dirbtinai forsuojama! Vasario 24 skelbiamas referendumas, ar to reikia. O kovo 24 iš naujų Aukščiausiosios Tarybos deputatų jau siūloma rinkti. Dar vienu pasinaudoti, atseit, lėšas sutaupys. Betgi, mieli žmonės, jie patys sau prieštarauja. Siūlo iš deputatų, o rinkimai dar gali būti nesibaigę. Tegu paskaito tie siūlytojai rinkimų įstatymą. Bet tai viena priežastis. Egidijus Bičkauskas labai teisingai atkreipė dėmesį į tai, kad čia yra konstitucinė reforma. Noriu pasakyti, tarp kitko, visuose šituose įstatymų projektuose, kurių yra gausybė sukurta įgyvendinant ekonominį savarankiškumą ir tuo pačiu reformuojant mūsų valstybę, yra vyriausybės projektas, kurį blokuoja. Baisu ir siūlyti šitą Aukščiausiajai Tarybai. Ir jis bus įstatymo projektas. Jame numatyta, pavyzdžiui, ministerijų trigubai sumažinti. Ir tai yra premjerinės valstybės tvarkymosi būdas. O čia dirbtinai, atleiskit už žodį, bandoma prikergti tokį pusiau prezidentinį statusą, net nenutarus kaip daryti, ką daryti, kaip turi atrodyti ta valstybė. Aiškiai matom, kaip norima pasinaudoti dirbtinai situo išpūstu okupacijos metu, pasinaudoti proga, net nebaigus dar rinkimų, iš karto užfiksuoti, įamžinti

vieną pareigūną. Dirbtinai daroma. Prieš dvi sesijas taipgi buvo tas klausimas svarstytas. Ta pati Aukščiausioji Taryba balsavimo būdu pasisakė "ne". Ir vėl primetama. Lygiai taip pat pasimokyta yra iš Gorbačiovo pavaduotojo Lukjanovo, kuomet nežiūrint į viską, nežiūrint į procedūras, į reglamentus, stumiama ir stumiama. Vieną kartą nepavyksta - antrą kartą. Antrą nepavyksta - trečią kartą. Užsimerkiant į logiką, į padorumą. Matosi, kad užvesta yra šita mašina. Sąjūdžio deputatų turim tiktai, berods, penketą. Sunku prognozuoti. Bet manau, svarbiausia yra išaiškinti žmonėms, kas yra daroma iš tikrųjų. Galų gale, vienam žmogui užkrauti visą atsakomybę tokiu atsakingu laikotarpiu! Žinom, vieną žmogų ir pagrasinti galima, ir užspausti ir pan. Tai yra mažų mažiausiai neatsakinga, galvojant apie Lietuvos likimą, kuomet mes nieko nežinom, kas gali būti jau rytojaus dieną.

Motieka:

- Aš esu bent labai giliai įsitikinęs, kad čia yra mėgdžiojamas Maskvos modelis. Gorbačiovas - partijos sekretorius ir taip pat Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas. Dabar vėl ta vadinamoji atsiskyrusi Lietuvos Komunistų partija, čia sekretorius ir Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas. Aš, tarp kitko, prieš keletą dienų susidūriau net ir Telšių rajone su tokiu įvykiu. Jau beveik ištisi metai, taip žmonės sakė, kad partijos rajono komiteto sekretorius yra taip pat ir vykdomojo komiteto pirmininkas. Žodžiu, tas Maskvos mėgdžiojimas yra akivaizdus visuose lygiuose.

Vaišvila:

- Aš sakyčiau, galbūt net ne mėgdžiojimas, o galbūt Gorbačiovo eksperimentavimas Lietuvoje. Pavyzdžiui, pagalvokim visi, ką mes veiktume Gorbačiovo vietoje, norėdami išsaugoti įtaką Lietuvoje net ir tuo atveju, jeigu jau, kaip matom, viskas krypsta į tai, kad

Lietuva pasako "sudie" Tarybų Sąjungai. Ką daryti? Bent tokį statusą išsaugoti Lietuvos, kaip kad buvo Rytų Europoje. Gorbačiovo vietoje aš labai panašiai elgčiausi. Sukelčiau didžiulę reklamą LKP, jos vadams. Atvažiavimas į Lietuvą, manau, išsprendė jam pačiam tiktai vieną klausimą: kuria Komunistų partija galima labiau tikėtis remtis ateityje, kuri gali perspektyvą turėti Lietuvoje. Taip kad neskubėkim kategoriškai vertinti ir šaukti, kaltinti vieni kitus. Pasižiūrėkim, kas iš tikrųjų darosi, kieno kokie tikslai ir kaip tuos tikslus kiekvienas gali bandyti realizuoti.

x

"Laisvosios Europos"
radijas
/vasario 7 - 19.00/

Dėl TSKP plenumo Maskvoje Lietuvos TSR AT sesija vyksta nenormaliomis sąlygomis. Antradienį daugelis deputatų keliavo į Rytų Lietuvos sritis nuo Eišiškių iki Sniečkaus susitikti su tautinėmis mažumomis; ypač su lenkais, ir išsiaiškinti, kodėl jie neremia Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo siekių bei nepatenkinti įvykių raida. Kazimieras Motieka, kartu su liaudies deputatu Virmantu Valiukoniu, nuvyko į Maišiagalą, kur vietos lenkai laikomi priešiškai nusistatę prieš lietuvius. Pokalbiai vyko nuo antros iki šeštos be jokių pertraukų.

Motieka:

- Kalbėjome visi. Taip pat iš salės kalbėjo žmonės. Labai daug lenkų kalbėjo. Man pasidarė visiškai aišku ir neabejotina, kad šių klausimų sureguliuoti su lenkais, nežiūrint į tai, kiek mes dėsime pastangų, mums niekuomet nepavyks, jeigu mes neizoliuosime tų žmonių, kurie yra partijoj, kurie yra vadovybėj toje vietovėje ir kurie priklauso TSKP

partijos grupei, tai naktinei partijai. Žmonės, pavyzdžiui, nežino tokio dalyko, visiems yra aiškinama, kad jie visi būtinai turi per du metus išmokti lietuvių kalbą, tuo tarpu kada Įstatyme visiškai kitaip yra kalbama, kad lietuvių kalbos mokėjimas privalomas tiktai žmonėms, kurie dirba vadovaujantį darbą tose organizacijose ir tuose rajonuose. O ten žmonių reikalas. Jie gali kalbėti atvykę į tas valdžios įstaigas ir lietuviškai, ir lenkiškai ir kokia kita kalba, bet lietuvių kalba visais atvejais lieka valstybine. Tuo tarpu labai keista klausytis, kad išstoja koks nors pasivadinęs save lenku ir reikalauja, kad visos trys kalbos, kažkodėl ne dvi, bet trys - lenkų, rusų ir lietuvių - būtų vienodo lygio ir vienodai pripažįstamos, turinčios vienodą teisę, kaip valstybinės kalbos. Ir kad čia yra reali tikrovė, kad su šia realia tikrove Lietuva nesitaiksto, kad čia yra pažeidinėjamos žmogaus teisės. Žodžiu, tos nuvalkiotos visos dainelės.

Po to susitikimo teko jau kieme prieš išvažiuojant pasikalbėti dar ir su apylinkės vykdomojo komiteto pirmininku ir su tais partijos sekretoriais, kurie visi priklauso TSKP grupei. Aš jiems paaiškinau, kad jūs čia darot labai negerą darbą. Tai jie aiškina, sako, kad mes nesutinkame su tuo Įstatymu dėl kalbos ir reikalaujame, kad ten būtų parašyta tai, ko dabar nėra parašyta. Taip maždaug pusiau demagogiškai kalbėjo. Lenkai dabar pačius svarbiausius prašymus ir reikalavimus kelia. Kada atsijoji tuos momentus jų paspriešinimui Lietuvos atžvilgiu, tai jie kelia tris tokius momentus. Visų pirma dėl kalbos, kad jiems būtų įneštas aiškumas. Antras dalykas, kad jie nori matyti Lenkijos televiziją, kad Lietuvos vyriausybė vis dėlto turėtų imtis priemonių, kad transliacijos būtų matomos tuose rajonuose, kur gyvena lenkai. Trečias dalykas, kad kaip nors pasistengti,

kad lenkai galėtų turėti Lietuvoje norą vieną aukštąją mokyklą.

Kazimieras Motieka apgailestauja, kad lietuviai per mažai rūpinosi lenkų reikalais. Didesnis dėmesys būtų laimėjęs didesnį jų palankumą. Kazimieras Motieka ilgai ir labai draugiškai kalbėjosi su Maišiagalos klebonu Juzefu Obremskiu, kuris turi didžiulį autoritetą ir palaiko Lietuvos reikalą.

Antradienį dar vyko liaudies deputatų grupės ir Sąjūdžio Seimo tarybos narių posėdžiai. Daug dėmesio buvo skiriama siūlymui Lietuvos AT priimti įstatymą, pagal kurį visuotinu balsavimu būtų renkamas Lietuvos prezidentas. Ir deputatai, ir Seimo taryba nepritaria šiam siūlymui. Jį net laiko pragaištingu. Bronius Genzelis ir Bronius Kuzmickas, abu LKP CK nariai, telefonu pasakė, kad šiuo kritišku pereinamuoju laikotarpiu Lietuvai iš viso nereikia prezidento institucijos. Be to, senoji nedemokratiškai išrinkta Aukščiausioji Taryba neturi teisės priimti nutarimų šitokiu svarbiu reikalu kelias savaites prieš savo kadencijos pabaigą. Genzelis pridūrė, kad Amerikoje yra aiškiai nustatyta procedūra prezidento pašalinimui iš pareigų. Lietuvoje ši galimybė net nesvarstoma. Tačiau Motieka pažymėjo, kad AT seniūnai pritaria siūlymui rinkti prezidentą.

Sąjūdžio Seimo taryba antradienio posėdyje nubalsavo pareikšti nepasitikėjimą dienraščiu "Respublika" bei paskirti komisiją, kuri nagrinėtų tuos klausimus, kurie juridiškai saisto "Respubliką" ir Sąjūdžio Seimo tarybą.

x

Vatikano radijas
/vasario 7 - 20.00/

"Du klausimai kardinolui Vincentui Sladkevičiui"

Kai žmogus nueina ilgesnį kelią, atsigręžęs pasižiūri atgal. Bažnyčia ir visa mūsų tauta dabar ypač pradėjo atkusti, keltis ir įsijungti į platesnę, judresnę ir įdomesnę veiklą. Į du klausimus mūsų radijo bendradarbei atsakė Kauno arkivyskupas Vincentas Sladkevičius. Pirmas klausimas - kuo Lietuvos bažnyčia galėjo pasidžiaugti ir dėl ko liūdėti 1989 metais? Antras - ką galėtumėt palinkėti mūsų tautai šiais jau prasidėjusiais naujaisiais metais? Kadangi įrašas nekoks, atsiprašome mūsų klausytojus, kad kardinolo atsakymus perduosime mūsų diktorių lūpomis.

Pernai sugrįžo į mūsų tautos gyvenimą ir į mūsų bažnyčios gyvenimą tai, kas buvo mums atimta arba prarasta. Mes dievo apvaizdai esame dėkingi ir jaučiame visur nuostabią dievo ranką, kuri veda mūsų bažnyčią, kad galėtume pasiekti savo tikslą ir reikiamai atlikti savo paskirtį. Sąlygos, aplinkybės pasikeitusios, daug ką mums leidžia, ko anksčiau mes negalėjom. Galbūt toks didžiausias dalykas yra sugrįžimas į mokyklos suolą tikėjimo dėstymo. Tai anksčiau buvo visiškai beviltiška. Galvojom, kad leis. O jei leis, tai tik kur nors prie bažnyčios ar bažnyčiose. O kad į mokyklų suolą įsileis - neįmanoma tikėti. Ypatingai, kad ir lenkai šito neturi. Mes būsime pirmieji, kurie pralaužėm ledus. Džiaugsmas ta dievo dovana. ne visi dalykai mums sugrąžinti, kad

Visi žinom, kad yra noras sugrąžinti, kad šiuo atžvilgiu geranoriškai nusiteikę visi ir turim viltį, kad sugrįš. Mes labai gerai suprantam, kad kai tiek daug buvo atimta, iš karto visko sugrąžinti nepajėgūs tie, kurie privalo grąžinti. Ir mes nepajėgūs net reikiamu būdu priimti, kuriems nori sugrąžinti,

kuriems reikia sugrąžinti. Reikiamu laiku viskas gryš. Jėzuitų bažnyčią Kaune jau legaliai grąžino. Grąžinimas legalizuotas, bet tikrajam naudojimui reikės daug laiko. Suprantame, iš karto viskas nesiduos parengti.

1990 metai paskelbti dekalogo metais. Tam mus paskatino mūsų tautos dabartinė liūdnoka dvasinė ir moralinė padėtis, dvasinis ir moralinis tautos stovis. Tatai mus privertė labai susirūpinti. Mes esame įsitikinę, kad tiktai dievo įsakymų laikymasis tautos gyvenime gali duoti tikruosius pamatus tautos dorovei ir jos tikrajam atsinaujinimui.

Prieš keliolika metų popiežius Paulius VI Kalėdų švenčių proga taip kreipėsi į tikinčiuosius: "Broliai ir sesės, jums skirtas mūsų sveikinimas ir kalėdiniai linkėjimai. Jie turi pasiekti jūsų širdis. ir atnešti džiaugsmo, taikos, geros valios ir pasitikėjimo. Apdovanoti jus visu tuo, ką skleidžia ir kuo spinduliuoja Kalėdos. Tegul kiekvienas, priimantis mūsų nuoširdžiausius linkėjimus, išgyvena savo dvasios gilumoje palaimą, paguodą ir džiaugsmą. Jei mūsų dienų žmonės turi net per daug vadinamos išorinės laimės pramogų, jiems labai dažnai stinga tikrosios vidinės ir gilios palaimos. Tokios vidinės palaimos, džiaugsmo, ramybės mes ir linkime kiekvienam jūsų." Taip kalbėjo popiežius Paulius VI.

Šiandien nuoširdžiausias sveikinimas jums, broliai ir seserys. Drįstu pasinaudoti šiais šventojo tėvo žodžiais ir linkėti tų pačių dvasinių vertybių, kurių anuomet jis linkėjo: vidinės palaimos, džiaugsmo, paguodos ir ramybės. Gerai žinome, kad dvasinės vertybės nesensta. Jos visuomet mums reikalingos. Šventasis Jonas apaštalas visiems primena, kad pačios brangiausios dvasinės vertybės mūsų gaunamos tik per Jėsų Kristų. Štai jo žodžiai: "Tiesa ir malonė atėjo per Jėzų Kristų." Bet drauge pats apaštalas Jonas

mus įspėja: "Pas savuosius atėjo, o savieji jo neprienė." Kam taikomi šie žodžiai? Gal tik išrinktai tautai? O gal šiandien ir mūsų tautai? Ką galvoti apie tuos tėvus, kurie nepareiškia noro, kad jų vaikai įsigytų Kristaus mokslo pažinimą, nepateikia pareiškimo, kad jų vaikams reikalingas tikėjimo mokymas mokykloje. Kaip įvertinti tą mūsų jaunimą, kuris Lietuvą paverčia parnografine tauta. Dar nesuspėjome pasidžiaugti tautos atgimimu, o jau užsitraukėme jos dvasinio išsigimimo gėdą. Kam bijoti dėl aplinkos gamtinio užteršimo, jei moraliniu palaidumu, alkoholizmu ir narkomanija patys nuodijame savo tautos dvasinę aplinką. Kaip mūsų tautos bendražmogišku idealu išreikštas dangaus angelų linkėjimas: "Garbė dievui aukštybėse, o žemėje ramybė geros valios žmonėms!" Ramybės, palaimos visi trokštame. Ji tikrai ateis į mūsų tautos gyvenimą, jei priimsime Kristų, kaip mūsų mokytoją ir vadą, jei per jį ateis jo tiesa ir malonė į kiekvieno mūsų širdį ir padarys mus tikrai geros valios žmonėmis, nešančiais kalėdinį džiaugsmą ir ramybę kiekvienam žmogui.

x

Atsp. 21 egz.
Išsiųsta asmeniškai
D - P

LIETUVOS RADIJAS IR TELEVIZIJA

TARNYBINIS

2

radijo biuletenis

94

1990-02-08

"Amerikos balsas" Žinios
/vasario 8 - 18.30/

Vakar Maskvoje Sovietų Komunistų partijos Centro Komiteto plenume buvo pasmerktas Lietuvos Komunistų partijos nutarimas išeiti iš TSKP. Lietuvos komunistams pasiūlyta pergalvoti savo nutarimą iki Sąjungos komunistų suvažiavimo, šių metų liepos mėnesio.

Tą pačią dieną Lietuvos TSR Aukščiausioji Taryba paskelbė neteisėta beveik prieš 50 metų pasirašytą rezoliuciją, kuria Lietuva priimta į Tarybų Sąjungą. Lietuvos įstatymo leidėjai 1940 metų liepos 21 dienos dokumentą pavadino neteisėtu, nes tai buvo nacių ir Sovietų susitarimas, tų protokolų rezultatas, kurie neatstovavo legalioms jėgoms.

Užsienio naujienų pranešimuose dar kartą primenama, jog susitarimais, žinomais Molotovo-Ribentropo pakto pavadinimu, Europa buvo padalinta į Vokietijos ir Sovietų įtakų sferas. Lietuva, Latvija ir Estija priskirtos prie Sovietų Sąjungos.

Taip pat vakar Maskvoje plenumas žengė į forumo teismą, sutikdamas, kad būtų panaikintas 6 Sovietų Konstitucijos straipsnis, partijai garantuojantis vadovaujantį vaidmenį visuomenėje.

x

"Laisvosios Europos"
radijas
/vasario 8 - 19.00/

Vilnius. Pranešama, kad Lietuvos Aukščiausioji Taryba nepriėmė Ministrų Tarybos pirmininko Vytauto Sakalausko atsistatydinimo.

Pasak TASS'o, Sakalauskas įteikė atsistatydinimo prašymą po to, kai keli deputatai pareiškė nepasitikėjimą juo ir ragino balsuoti šiuo klausimu.

Sąjūdžio pirmininkas Vytautas Landsbergis sako, kad Sakalauskas nesiimąs ryžtingesnių priemonių Respublikos ekonomikos savarankumui užtikrinti ir neveikliai sprendžia kitas problemas. Tačiau tik ketvirtadalis susirinkime dalyvavusių deputatų sutiko priimti Sakalausko atsistatydinimą.

Lietuvos Kompartijos pirmasis sekretorius Algirdas Brazauskas ragino deputatus spręsti kitus neatidėliotinus klausimus. Brazauskas pareiškė nesitikėjęs, kad TSKP CK taip aštriai pasmerks Lietuvos Kompartijos nutarimą atsiskirti nuo Maskvos. Pasak jo, tokį nutarimą paskatino Maskvai "naktinės" Lietuvos komunistų partijos kalbos.

Primenama, kad vakar Lietuvos Aukščiausioji Taryba ragino Maskvą pradėti derybas dėl Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo.

x

Vatikano radijas
/vasario 8 - 20.00/

Apžvalgininkai Vakaruose laiko labai svarbiais, galbūt net istorinės reikšmės nutarimus, kuriuos vakar beveik vienbalsiai priėmė Sovietų Sąjungos Kompartijos Centro Komiteto plenumo dalyviai.

Priimtais nutarimais, pastebi apžvalgininkai, yra atveriamas kelias Sovietų partijos turimo valdžios monopolio panaikinimui ir tuo pačiu daugiapartinės politinės sistemos įvedimui Sovietų Sąjungoje. Nutarimus turės patvirtinti birželio mėnesį įvyksiantis Sovietų Kompartijos kongresas, tačiau dabar dar sunku numatyti kada ir kuriuo būdu Sovietų Sąjungoje bus tikrai įvestas politinis pliuralizmas. Apžvalgininkų įsitikinimu, plenumo nutarimus dar reikia labai atsargiai vertinti.

Apžvalgininkai stebisi, kad plenumo dalyviai, ką tik pasisakę už demokratizacijos plėtimą, čia

pat pasmerkė Lietuvos Komunistų partijos sprendimą atsiskirti nuo TSRS Kompartijos. Šis Lietuvos Komunistų partijos daugumos padarytas sprendimas plenumo dalyvių laikomas nepriimtinu. Apžvalgininkai beigi pastebi, kad Lietuvos komunistai yra pasiryžę ir toliau eiti nuo Maskvos nepriklausomu keliu. Tai patvirtina Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos trečiadienį priimtas pareiškimas, kuriame skelbiama, kad vadinamojo Lietuvos liaudies seimo nutarimas už Lietuvos įjungimą į Sovietų Sąjungą yra neteisėtas ir negaliojantis.

x

"Amerikos balsas"
/vasario 8 - 20.30/

Jugoslavijos aukščiausias teismas paskelbė, jog federacijai priklausančios respublikos neturi vienpusiškos teisės atsiskirti. Teismas atmetė pernai rugsėjo mėnesį priimtą Slovėnijos konstitucijos pataisą, suteikiančią Slovėnijai teisę išstoti iš federacijos.

Jugoslavijos aukščiausias teismas nurodė, jog respublika gali išstoti iš federacijos tik visoms jos narėms sutinkant. Teismas patvirtino federacinės valdžios teisę skirti ypatingą padėtį visose respublikose.

x

NATO sąjunga, bandydama Vienoje vykstančias ginkluotės kontrolės derybas išvesti iš aklavietės, priėmė Varšuvos pakto siūlymą abiems pusėms sumažinti karo lėktuvų skaičių iki 4.700. Anksčiau NATO reikalavo pasilaikyti 5.700 karo lėktuvų.

Vakarų sąjunginiakai taip pat sutiko, kad abi pusės turėtų po 500 gynybai skirtų naikintuvų. Sovietų Sąjunga pakartotinai reikalavo juos išskirti iš

bendro [illegible], teigdama, kad jie naudojami išimtinai gynybos tikslais. NATO pateikė prezidento Bušo pasiūlymą sumažinti Jungtinių Valstijų ir Sovietų Sąjungos karines pajėgas Centrinėje Europoje iki 195.000 kiekvienoje pusėje.

Rytų ir Vakarų derybininkai šiais metais susitiks susitarti dėl konvencinių karinių pajėgų sumažinimo. Tikimasi, kad šis klausimas bus aptartas šį savaitgalį, kai NATO generalinis sekretorius susitiks su prezidentu Bušu.

x

Prahos radijas vakar pranešė, kad Maskvoje vykstančiose derybose dėl Sovietų kariuomenės išvedimo iš Čekoslovakijos nesusitarioma dėl terminų. Čekoslovakija norėtų, kad visi 70.000 kareivių būtų išvesti šiemet. Sovietų Sąjunga tvirtina, kad tai neįmanoma iki 1991-ųjų.

Čekoslovakijos ambasados atstovas Maskvoje Asošieited pres korespondentui pasakė, kad Sovietai derybose tvirtina, jog kariuomenės iš Čekoslovakijos negalima pradėti atitraukti iki 1991-ųjų metų humanistiniais sumetimais. Atseit, Sovietų Sąjungoje šiuo metu nėra pakankamai mokyklų ir butų Čekoslovakijoje dislokuotų kariškių šeimoms gyventi.

Čekoslovakijos užsienio reikalų ministras pareiškė, jog TASS'o pranešimuose demonstracijos Prahoje neteisingai pavadintos antisovietinėmis. Iš tikrųjų demonstracijų dalyviai tiktai reikalavo išvesti Sovietų karines pajėgas. Didžiausioje iš jų dalyvavo 60.000 žmonių.

x

Sofijos radijas pranešė, kad Bulgarijoje sudaryta nauja 20-ties narių vyriausybė. Naujai paskirtas premjeras Andrejus Lukanovas paliko senuosius

gynybos, vidaus reikalų ir užsienio reikalų ministrus.

Bulgarijos žemdirbių liaudies sąjunga, keturis dešimtmečius buvusi komunistų sąjunginininkė, vakar paskelbė pasitraukianti iš valdančiosios koalicijos. Valstiečių vadovai nusprendė dalyvauti tik plačios apimties koalicijoje, į kurią būtų įtrauktos ir opozicinės grupės. Tačiau opozicija atsisakė dalyvauti vyriausybėje drauge su komunistais.

x

Vatikano radijas
/vasario 8 - 20.00/

Vatikano radijo dienraštis šiandien praneša, kad po 50 metų, nuo šių metų rugsėjo mėnesio Rygos universitete vėl pradės veikti teologijos fakultetas. Į jį jau yra įsirašę 25 studentai.

Dėl teologijos fakulteto atkūrimo Rygos universitete šiomis dienomis susitarė universiteto vadovybė ir Latvijos liuteronų bažnyčios atstovai. Pagal turimas informacijas, įkurtame teologijos fakultete Rygoje dėstytojais bus ne tiktai liuteronai evangelikai, bet taip pat katalikai, stačiatikiai ir kitų religijų teologai. Kursai užtruks 5 metus. Kursuose galės dalyvauti studentai, gavę bažnytinės vyresnybės pažymėjimą, kad yra tikintys.

x

"Amerikos balsas" "V.Landsbergis apie padėtį Lietuvoje ir Maskvoje"
/vasario 8 - 18.30/ /R. Sakadolskio interviu/

Vakar Maskvoje pasibaigė TSKP CK plenumas, kuriame pasmerkti Lietuvos komunistų partijos suvažiavimo nutarimai, skelbiantys savarankišką partiją. Šiandien tuo klausimu AT sesijoje kalbėjo pirmasis sekretorius Algirdas Brazauskas.

Mūsų specialus korespondentas Vilniuje Romas Sakadolskis paprašė Seimo tarybos pirmininką Vytautą Landsbergį įvertinti padėtį Maskvoje ir Lietuvoje.

- Vakar TSKP plenumas pasmerkė LKP suvažiavimo nutarimus, pavadino tai politiniu TSKP skilimu, nurodė, kad jie ardo partijos vienybę, daro didelę žalą visuomenei, tarybinės federacijos atnaujinimo procesams. Plenumas pareiškė, kad palaiko vadinamąją "naktinę" partiją, atseit tuos komunistus, kurie laikosi TSKP platformos. Šiandien rytą LTSR Aukščiausiosios Tarybos sesijoje kalbėjo apie tai LKP pirmasis sekretorius Algirdas Brazauskas.

Prieš tai Ministrų Tarybos pirmininkas Vytautas Sakalauskas bandė atsistatydinti iš pareigų. Savo kalboje jis atmetė kaltinimus, kad savo poelgiais blokuoja Lietuvos kelią į savarankiškumą, apkaltino pavaduotoją Kazimierą Prunskienę pernelyg savarankišku elgesiu, nesugebėjimu kurti reikiamų ekonomikos įstatymų. Vytauto Sakalausko pareiškimas buvo atmestas. Prieš jo atsistatydinimą balsavo 140 iš 220 balsavusiųjų deputatų. 62 deputatai balsavo "už" ir 20 - susilaikė.

Esant tokioms gilėjančioms vyriausybės krizėms, Algirdas Brazauskas savo kalboje ragino visus darbuotis vieningai. Plenume patvirtintą TSKP platformos projektą jis pavadino įdomiu, palyginant progresyviu ir radikaliu dokumentu. Anot jo, diskusija dėl LKP nutarimų buvusi aštri ir Michailas Gorbačiovas bei vadinamosios "naktinės" partijos sekretorius tamsiomis spalvomis piešė nacionalines problemas Lietuvoje. "Mes buvome visiškai nesupratsti", - sakė Algirdas Brazauskas.

Pirmojo sekretoriaus kalbos Aukščiausiosios Tarybos sesijoje klausėsi ir Lietuvos Sąjūdžio Sei-

[illegible] tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis, kurį pertraukos metu prašiau pateikti savo įvertinimą.

Landsbergis:

- Teko išgirsti du naujus dalykus: apie politinę situaciją ir artimiausius laukiamus įvykius. Kaip antai, kad yra nutarta įkurti Rusijos komunistų partiją. Dar reikės išstudijuoti patį dokumentą, kas ten pasakyta. Bet, jeigu toks sprendimas yra aiškus ir jau dabar tai bus daroma, tai yra kaip tik padėtis, kurios labai nenorėjo Michailas Gorbačiovas. Tai realiai reiškia antro generalinio sekretoriaus atsiradimą. Rusijos Komunistų partija bus labai gausi, dominuojanti visoje TSKP ir jos sekretorius bus realiai antras generalinis sekretorius, turintis didžiulę politinę įtaką, jeigu lieka partinis valdymas. Kitaip sakant, Gorbačiovo vienvaldystei ateina galas. Tada visai suprantamas skubotas sumanymas įvesti Tarybų Sąjungos prezidento instituciją, pakilti aukščiau partijų ir būti vienu, su kuriuo joks frontas negali lygintis. Tai, galbūt, naudinga ir reikalinga Tarybų Sąjungai, bet tai kelia didelį pavojų Lietuvos politiniam statusui ir ateičiai, nes, jeigu netrukus būtų paskelbti Tarybų Sąjungos prezidento rinkimai ir Lietuvos piliečiai, nepakankamai susivokę, dalyvautų tokiuose rinkimuose, tai būtų jų pasisakymas kaip nors būti Tarybų Sąjungoje, paneigiantis jų pačių siekimą turėti nepriklausomą valstybę. Todėl tokiuose rinkimuose neturėtų dalyvauti nė vienas sąmoningas Lietuvos pilietis. Sąjūdis, be abejo, paskelbs tokį kvietimą. Tai būtų neįvardintas referendumas, kad Lietuva nepripažįsta Tarybų Sąjungos valdžios ir balsuoja už savo suverenumą, už savo nepriklausomybę. Tai, net nums neorganizuojant,

įvyktų referendumas, tariamai kito turinio. Jeigu Maskvos valdžia to vengtų, tai turėtų pirmiausia sutriuškinti Sąjūdį anksčiau, negu jis tai turėtų žmonėms gerai išaiškinti ir paveikti, kad rinkimų boikotas /turiu galvoje Gorbačiovo kaip prezidento/ įvyktų Lietuvoje. Sąjūdis turėtų būti sunaikintas, sutriuškintas ir žmonių nuotaikos turėtų būti kreipiamos į tokį tariamai asmeninį pasitikėjimą Gorbačiovo gera valia.

- Vakarykštis plenumas, galbūt, tas aplinkybes paaiškina, kodėl plenume buvo pasisakyta, arba rekomenduota atsisakyti komunistų partijos valdžios monopolio. Vėl dar viena pastanga, žinant, kad Rusijoje padėtis keičiasi, bandant tą klausimą suśvelninti. Tai tiesa?

Landsbergis:

- Taip. Naujų partijų atsiradimas yra faktas, kad Komunistų partija nėra aukštesnių mistinių, nitologinių istorijos dėsnių įgaliota vykdyti teisingą valdžią. Reikštų, kad ji tampa normalia, eiline politine jėga, galbūt stipria savo gausumu, bet be kokių nors ypatingų įgaliojimų, didesnių, negu žmonių rinktas prezidentas.

- Dabar Lietuvos Komunistų partijos padėtis. Atsižvelgiant į jūsų ankstesnes pastabas, kaip atrodo sprendimas Lietuvos komunistų partijos atžvilgiu?

Landsbergis:

- Mums yra žinomas metodas įvelti toliau į buvusią struktūrą, į buvusią situaciją. Lietuvos Komunistų partija pasiskelbė savarankiška ir jos vadovybė galėtų visiškai nedalyvauti kitos partijos plenumuose Maskvoje. Tai būtų labai logiška. Jeigu ji tai daro, tai tą paskelbtą savarankiškumą daro ne visiškai nuoširdžiu, ar ne visai tikru.

Pasiūlymas, kad į naująją [illegible] vadovybę įeitų visų partijų sekretoriai, jeigu jis bus siejamas ir su Brazausku, taip pat paneigs Lietuvos Komunistų partijos tikrą savarankiškumą.

- Dar vienas, paskutinis klausimas. Čia Aukščiausiajai Tarybai pateikė pareiškimą Ministrų Tarybos pirmininkas Sakalauskas priimti jo atsistatydinimą ir tai buvo atmesta, nors už jo pasilikimą balsavo tiktai 140 deputatų. Taigi, žymiai mažiau negu pusė. Visi žinome, kad čia, šioje sesijoje dalyvauja, regis, 237. Tai ne pirmas kartas, kai iškyla Sakalausko kompetentingumo ir atsistatydinimo klausimas, ir klausimas apskritai dėl vyriausybės. Kaip jūs vertinate šitą paskutinį ėjimą? Ar tai nėra krizė Lietuvos vadinamoje vyriausybėjo?

Landsbergis:

- Ta krizė labai akivaizdi vien iš to, kad ta vyriausybė labai prastai funkcionuoja. Ir apie tai ne pirmą kartą kalbama. Ar tai, kad vyriausybės vadovo, pirmininko Sakalausko pozicija neatitinka bendros pertvarkos ir Lietuvos savarankiškumo liniją. Todėl, kai pirmą kartą buvo iškeltas nepasitikėjimas ir pasiūlymas Sakalauskui, beveik visa Aukščiausioji Taryba pasipiktino ir pareiškė pasitikėjimą. Tik du deputatai balsavo už nepasitikėjimą. Tai šiandien jau balsavo 62, o Sakalauską parėmė didesnė dalis posėdžiautojų, bet vis dėlto nežuma visų Aukščiausiosios Tarybos deputatų. Tai galima pasakyti, kad griūvantis parlamentas paskutinį kartą parėmė griūvančią vyriausybę. Ar reikėjo tą daryti? Ar reikėjo reorganizuoti vyriausybę, kaip mes siūlėme? Organizuoti bent jau pirmininko atsistatydinimą, nebūtinai renkant naują pirmininką, kuris neblokuotų naujų įstatymų, reformų įgyvendinimo. Kitas jo pavaduotojas galėtų pasirašyti

ir tada žingsniai būtų daromi, jie virstų šiokiais tokiais realiais ekonominiais rezultatais.

x

"Amerikos balsas" /vasario 8 - 20.30/ "JAV politologai apie M.Gorbačiovo reformas"

Du buvę Jungtinių Valstijų prezidento patarėjai, turį daug patirties santykiuose su Maskva, skirtingai vertina Sovietų vadovo Gorbačiovo reformų programos perspektyvą. Vakar per Amerikos viešojo televizijos tinklo vakarinę žinių laidą pasisakė prezidento Karterio nacionalinio saugumo patarėjas Zbignevas Bžezinskis ir prezidento Kenedžio nacionalinio saugumo patarėjas Džordžas Bandis. Teleksą skaito Linas Rimkus.

- Per visas Amerikos telebendrovių laidas pirmoji žinia buvo apie TSKP CK plenumo sprendimą, atsisakiusio monopolijos. Kalbėdamas per viešojo televizijos tinklo vakarinę žinių laidą, Zbignevas Bžezinskis pasakė, kad šis sprendimas žymi leninizmo galo pradžią. Pasak jo, nors sprendimas, kaip atrodo, yra žingsnis demokratijos link, jis iš tikrųjų gali privesti prie Sovietų Sąjungos irimo. Jis nurodė stichišką politinę veiklą, neformalių grupių įvairiais ekonominiais socialiniais ir ekologiniais klausimais susikūrimą, kurios kelia nesuderinamus reikalavimus. Komunistų partija, jei bus laisvi rinkimai, ko gero gali netekti valdžios. Ar tai neprives prie stabilumo irimo, neiššauks įtampą bei konfliktus. Bžezinskio nuomone, Sovietų Sąjungos laukia ilgalaikė krizė.

Džordžas Bandis sutinka su Bžezinskiu, kad Sovietų Sąjungos laukia ilgas, sunkus išbandymas, bet jis šiek tiek optimistiškiau vertina santykius. Bandis nurodė Gorbačiovo nepaprastus politinius gabumus. Jis pastebėjo, kad Tarybų Sąjungos vado-

vybė turėtų daugiau dėmesio skirti šioms problemoms, nes smarkiai pasikeitė tarptautinės sąlygos. Anot Bandžio, pagerėjus Jungtinių Valstijų ir Sovietų Sąjungos santykiams, sustiprėjo taika pasaulyje. Tačiau jis pridūrė, kad dar liko daug rimtų tarptautinių problemų, kaip, pavyzdžiui, Vokietijų susivienijimas.

Zbignevas Bžezinskis pastebėjo, kad visose Rytų Europos šalyse yra leista liaudies valiai pasireikšti, komunistai buvo pašalinti iš valdžios. Pasak jo, Sovietų Sąjungos komunistų, ko gero, laukia panašus likimas. Įvedus normalias politines sąlygas, nerusiškose respublikose ims dominuoti tautiniai judėjimai, kaip Sąjūdis Lietuvoje, arba armėnų nacionalinis judėjimas Armėnijoje. Panaši padėtis gali susidaryti ir pačioje Rusijoje, - nurodė Bžezinskis, - kur vis svarbesnį vaidmenį vaidins tautinis elementas. Įsitikinęs, kad komunizmo laikotarpis buvo nukrypimas nuo Rusijos istorijos tėkmės.

x

Ats. 21 egz.
Išsiųsta asmeniškai
SB - G

LIETUVOS RADIJAS IR TELEVIZIJA

TARNYBINIS

2

106

Radijo biuletenis

1990-02-09

Vatikano radijas — Žinios
/vasario 9 - 20.00/

Lietuvos Komunistų partijos pirmasis sekretorius Brazauskas, kalbėdamas TSKP CK plenume Maskvoje, pareiškė, jog dabar jau sunku sustabdyti Lietuvos komunistų nepriklausomybės siekius. Nuo Maskvos nepriklausomą Lietuvos Komunistų partija jau yra sudaryta, kalbėjo Brazauskas, yra patvirtinti jos statutai, nustatytos veiklos gairės, tad nebėra galimybės padarytuosius sprendimus persvarstyti.

Šie Brazausko pareiškimai buvo paskelbti viešumai šiandien, penktadienį.

x

"Amerikos balsas"
/vasario 9 - 18.30/

TASS-as teigia, kad Lietuvos nutarimas skelbti negaliojančia rezoliuciją, privedusią prie Respublikos inkorporavimo į Sovietų Sąjungą, esąs žingsnis išstojimo link. Pasak TASS-o, lietuvių ėjimas nesąs geriausias būdas naujiesiems metams pradėti. Kai kurie Vilniaus rajono darbininkai nutarimui nepritaria.

Kaip žinia, trečiadienį Lietuvos TSR AT deputatai paskelbė neteisėtu ir negaliojančiu prieš 50 metų Liaudies seimo pateiktą prašymą dėl įstojimo į Sovietų Sąjungą. TASS-o pranešime cituojamas Lietuvos demokratų partijos vadovo Povilo Pečeliūno pasisakymas, kad po šio mėnesio rinkimų Respublikos AT greičiausiai priims rezoliuciją, atkuriančią Lietuvos valstybę.

x

/vasario 10 - 18.30/

Latvijos Liaudies frontas kreipėsi į Jungtinių Tautų Organizaciją, prašydamas, kad ji paremtų latvių pastangas atstatyti savo nepriklausomybę. Vakar Jungtinių Tautų žmogaus teisių komisijai pasiųstame pareiškime Frontas nurodė, jog pirmą kartą nuo Antrojo pasaulinio karo latviai turi progą patys apsispręsti. Frontas taip pat paragino žmogaus teisių komisiją bei kitus Jungtinių Tautų organus į Helsinkio susitarimų signatarų numatytos konferencijos darbotvarkę įtraukti Latvijos, Lietuvos ir Estijos nepriklausomybės klausimą.

x

TASS-o naujienų agentūra pranešė, jog Lietuvos AT vakar priėmė įstatymą, panaikinantį bet kokią cenzūrą. Įstatymas pradės galioti kovo 1 dieną. Jis leidžia visoms partijoms, organizacijoms, judėjimams ir religinėms bendruomenėms bei pilnamečiams piliečiams spausdinti savo leidinius. Šią teisę lig šiol turėjo tik vyriausybė ir jos pripažintos grupės.

Įstatymas taip pat paskelbė valstybines šventes, tarp jų - Vasario 16-oji, Motinos diena, Visų šventųjų ir Velykos bei Kalėdos.

x

Vatikano radijas
/vasario 10 - 20.00/

Vakarus pasiekusiomis žiniomis, naktį iš vasario 3 į 4 Vilniuje buvo išniekintas neseniai atstatytas Trijų kryžių paminklas.

x

Kijeve įvyko nepriklausomos jaunimo sąjungos organizuotas mitingas, šūkiu "Ukrainiečiai neturi žūti Užkaukazėje." Mitinge dalyvavo apie 5.000 žmonių, daugiausia jaunimo, su tautinėmis vėliavomis ir transparantais, reikalaujančiais, kad ukrainiečiai jaunuoliai netarnautų už Ukrainos ribų. Mitingo pabaigoje buvo perskaityta rezoliucija, reikalaujanti suformuoti samdomuosius nacionalinius dalinius.

x

/vasario 11 - 20.00/

Kaip praneša užsienio spaudos agentūros, Lvove įvyko penkiatūkstantinis mitingas, skirtas paminėti Knuto mūšį, kuris įvyko 1918 metais, ginant Kijevą nuo Raudonosios armijos įsiveržimo. Tame mūšyje žuvo apie 300 Kijevo universiteto studentų.

Mitingą Lvove organizavo "Ruch", nepriklausomos Ukrainos jaunimo sąjunga, draugija "Memorialas". Po mitingo Preobraženskio cerkvėje buvo atlaikytos mišios už žuvusiuosius.

x

Vakarų Europos Šventojo rašto draugijų sąjunga praėjusiais metais į Sovietų Sąjungą pasiuntė apie 338.000 Šventojo rašto, 508.000 Naujojo testamento ir 8000 kitų religinių knygų. Kaip nurodo Šveicarijos Šventojo rašto draugija, per praėjusius metus buvo pasiųsta triskart religinių knygų daugiau, negu 1988 metais. Jų pareikalavimas turėtų padidėti ir ateinančiais metais. Daugiausia religinių knygų pasiunčia Vakarų Vokietija, Didžioji Britanija ir Skandinavijos kraštai. Nuo 1988 metų jas leidžiama į Sovietų Sąjungą įvežti.

Vakarų Europos Šventojo rašto draugijų sąjungos nuomone, sovietinių kraštų tikintiesiems trūksta 20 milijonų Šventojo rašto, užtat ateityje tikimasi kas-

met pasiųsti bent po milijoną Šventojo rašto knygų.

x

"Laisvosios Europos"
radijas
/vasario 10 - 19.00/

Didžiosios Britanijos ministrė pirmininkė Tečer šiandien pareiškė, kad, vykstant pokyčiams Rytų Europoje, Anglijos ir NATO branduolinio ginklo svarba dar labiau išaugo. Pasak Tečer, po didelių taikos planų gali kilti dideli karai, ir todėl svarbu išlaikyti šaltą galvą ir budrumą. Ponia Tečer priminė, kad dėl NATO gynybos potencialo Europoj jau 40 metų nėra karo. Pasak ministrės pirmininkės, ateityje daugiau šalių įsigys branduolinį ginklą, ir todėl Anglijai svarbu išlaikyti savo atominę ginkluotę.

x

"Amerikos balsas"
/vasario 10 - 6.15/

Lenkijos nacionalinė asamblėja šalies herbo ereliui vakar sugrąžino karūną. Per debatus emblemos klausimu kilo ginčai, "Solidarumo" frakcijos deputatams apkaltinus komunistus, kad jų valdymo metais Lenkijos nacionalinis simbolis buvo išniekintas. Vienas iš deputatų pareiškė, kad komunistai neturėję moralinės teisės dalyvauti balsavime. Atstačius tvarką, dauguma deputatų patvirtino erelį su karūna, bet be kryžiaus. Komunistai iš Lenkijos herbo buvo atėmę ir karūną, ir kryžių.

x

"Amerikos balsas"
/vasario 11 - 18.30/

"Kaip išeivijoje numatyta paminėti Vasario 16-osios šventę"

Šį penktadienį - Vasario 16-oji, Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 72-osios metinės. Čia, išeivijoje, šventės minėjimai jau prasidėjo. Broktone, netoli Bostono, šiandien kalba istorikas Saulius Sužiedėlis iš Vašingtono. Kitą sekmadienį minėjimas įvyks Niujorke, kur kalbės Lietuvos atstovas Vašingtone ir prie Šventojo sosto Stasys Lozoraitis. Vakare Lietuvos generalinis konsulas Niujorke Anicetas Simutis rengia priėmimą diplomatams.

Penktadienį, vasario 16, Amerikos lietuvių jaunimo sąjungos Niujorko ir Nju Džersio skyriai rengia demonstraciją prie Jungtinių Tautų Organizacijos rūmų, protestuojant prieš generalinio sekretoriaus padėjėjo Džeimso Džonos sprendimą nutraukti kontaktus su Pabaltijo tautinių judėjimų atstovais. Pasak Jungtinių Tautų atstovo, paskelbus žinias apie susitikimus su pabaltiečiais, Jungtinių Tautų generalinis sekretorius buvo pastatytas į nepatogią padėtį. Lietuvių informacijos centras Niujorke sako, kad greičiau tai iššaukė piktą Sovietų Sąjungos reakciją.

Tą pačią dieną Čikagos miesto centre Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga rengia demonstraciją, šūkiu "Kas buvo pavogta, turi būti sugrąžinta." Vakare Balzeko lietuvių kultūros muziejaus patalpose Lietuvos nepriklausomybės šventės proga užsienio konsulams priėmimą ruošia Lietuvos generalinis garbės konsulas Čikagoje Vaclovas Kleiza. Jaunimo centre rengiamas minėjimas. Pagrindinę kalbą pasakys viešnia iš Lietuvos, buvusi kalinė Nijolė Sadūnaitė.

Klivlende Lietuvos nepriklausomybės šventė bus paminėta kitą sekmadienį pamaldomis abiejose lietuvių parapijose. Minėjimas rengiamas Dievo motinos parapijos salėje. Kalbėtoju pakviestas tarptautinės

teisės specialistas iš Niujorko Viljamas Hafas, monografijos apie nepripažinimo politikos istoriją autorius. Taip pat žodį tars buvęs Lietuvos partizanas Povilas Pečiulaitis. Meninę dalį atliks Klaipėdos konservatorijos docento Gedimino Purlio diriguojamas klivlendiškis Čiurlionio ansamblis.

Vašingtone ir Baltimorėje Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo diena bus minima vasario 25. Kaip ir kasmet, tą rytą Vašingtono arkidiecezijos šv. Mato katedroje bus aukojamos mišios už Lietuvą. Po pietų Merilendo universitete įvyksiančiame minėjime kalbės Lietuvos atstovas Stasys Lozoraitis.

Penktadienį, vasario 16, Lietuvos pasiuntinybėje rengiamas tradicinis priėmimas užsienio diplomatams, Amerikos valdžios atstovams ir vietos lietuviams. JAV atstovų rūmai Lietuvos nepriklausomybę minės vasario 22. Minėjimą organizuoja kongreso atstovas iš Ilinojaus valstijos Frenkas Anuncijus.

Baltimorėje rengiamame minėjime kalbės Lietuvių informacijos centro Vašingtone vedėjas Viktoras Nakas. Jis taip pat kalbės ir Filadelfijos lietuvių ruošiamame minėjime.

Floridos valstijoje Sent Pitersbergo lietuviai Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo sukaktį paminės vasario 17. Čia kalbės JAV Vidurio Vakarų rajono gamtos apsaugos agentūros administratorius Valdas Adamkus.

x

"Amerikos balsas" /vasario 9 - 20.30/

"Sąjūdžio veikėjai apie TSKP CK plenumą"
/Prie mikrofono R.Sakadolskis/

Jeigu kai kas užsienyje TSKP plenumo rekomendacijas dėl komunistų valdžios monopolio panaikinimo ir prezidentinės sistemos įvedimo pavadino toli siekiančiomis reformomis, tai Lietuvos Sąjūdžio gretose

šie sprendimai buvo sutikti be didesnės nuostabos ar euforijos. Romualdas Ozolas, LKP biuro ir Sąjūdžio Seimo tarybos narys, komunistų monopolio panaikinimą susiejo su LKP suvažiavimo nutarimų pasmerkimu ir paramos vadinamajai naktinei partijai skelbimu.

Ozolas:

- Rusija nusipirko posūkį į demokratizaciją Lietuvos kaina. Pasmerkdama Lietuvos Komunistų partiją, padariusią pirmą žingsnį į unitaristinės partijos panaikinimą, ji įgijo galimybę dabar žingsnis po žingsnio daryti tai, ką padarė Lietuva. Tai pirma. Laikau, kad galimybių Rusijai eiti tokiu keliu atsivėrimas yra labai esmingas tolesniam Tarybų Sąjungos demontavimo procese. Tai mums yra svarbus dalykas. Mes perspektyvoje norime matyti savo kaimyną - Tarybų Sąjungą - kiek galima labiau demokratizuo Nors ypatingu demokratizmu joje aš netikiu. Man atrodo, kad po Gorbačiovo atlydžio ateis vėl naujas režimo metas, bet iki to laiko Lietuva, Latvija ir Estija, galbūt ir Moldavija, bus jau išėjusios iš šito pavojingo ruožo, ir toliau veiks Rusijos gyvenimas.

Ozolas toliau sakė, kad LKP pasmerkimas iš tikrųjų buvo geras dalykas, nes padės išsklaidyti mitus pačioje Lietuvoje.

Ozolas:

- Tai dar vienas postūmis mums, kad mes drąsiau eitumėm į nepriklausomybę.

- Jūs nemanote, kad LKP imtų ir pakeistų savo nusistatymą į TSKP Centro Komiteto nutarimą?

Ozolas:

- Jokiu būdu nemanau. Priešingai, tai padės jai atsikratyti kai kurių iliuzijų - apie pagalbą Gorbačiovui, apie pagalbą demokratizacijai ir t.t., ir užimti konkretesnę poziciją tiek savo pačios, tiek tos